

Verlag Intervisies VVS (voorjaar 2012)

INHOUD

1. Voor en tegen	1
Voordelen van studentenparticipatie; Maak eens reclame	1
Drempels voor studentenparticipatie; Vechten tegen de bierkaai?	2
Betrokken partijen.....	3
2. Instelling.....	3
Stemrecht	3
Participatiecultuur	4
3. Vrijwilligersbeleid	5
Werving.....	5
Vertegenwoordiging van doelgroepen	7
Verkiezingen.....	7
4. De studentenraad.....	9
Interne organisatie.....	9
Budget.....	9
Faciliteiten.....	10
Informatiebeheer en continuïteit	12
5. Coach	13
6. Problemen, overall	14
Professionele bachelors	14
Integratie.....	15
7. Alternatieve participatie	15
8. Aanwezigen.....	16

1. VOOR EN TEGEN

VOORDELEN VAN STUDENTENPARTICIPATIE; MAAK EENS RECLAME

- Studentenparticipatie kan de inspraak van de 'consument' van het onderwijs verhogen. De klantgerichtheid van een instelling wordt verbeterd.
- Enerzijds is de positie van de stuver ambivalent, omdat hij zowel 'consument' als 'medebestuurder' is. Anderzijds zorgt dit wel voor een gestroomlijnd overleg en kan informatie naar de achterban via één kanaal vloeien.
- Studentenparticipatie is een manier om de waarde van je eigen diploma te bewaken.
- Als studentenvertegenwoordiger ontwikkel je een netwerk bij de instelling. Bepaalde dingen bereiken zal makkelijker gaan als je mensen kent.

- Studentenparticipatie is een belangrijk instrument in de democratisering van het hoger onderwijs. Inspraak kan voor bepaalde groepen het verschil maken tussen studeren en niet studeren.
- Voor een docent is het zinvol om feedback te krijgen over het aangeboden onderwijs en zo verbeteringen aan te brengen. Dit gebeurt niet noodzakelijk via de studentenraad, maar kan via een alternatieve manier van participatie georganiseerd worden. De studentenraad kan wel faciliteren en een dossier opbouwen wanneer er bvb over een docent veel klachten zijn.

DREMPELS VOOR STUDENTENPARTICIPATIE; VECHTEN TEGEN DE BIERKAAI?

- Docenten erkennen niet altijd het statuut van stuvers. Ze kennen soms faciliteiten niet toe of doen moeilijk terwijl vertegenwoordigers hier officieel recht op hebben.
- De sfeer in de studentenraad kan erg bepalend zijn voor de kwaliteit en kwantiteit van participatie. Je merkt bijvoorbeeld het verschil onmiddellijk bij een wisseling in directie.
- Zelfs wanneer studenten in officiële raden ogen zetelen, worden ze niet bij alle beslissingen betrokken. Er bestaat vaak een informeel beslissingscircuit. Door de late beschikbaarheid van een grote berg documenten en dit informele beslissingscircuit is studenteninspraak vaak enkel voor de vorm. Netwerken en je mengen in dit informele circuit is dus de boodschap!
- Beslissingen worden vaak verpakt in een groter geheel. Je moet dan als student voor of tegen het hele pakket.
- Je hebt als student geen invloed op de afstand die je voor participatie moet afleggen. De schaalvergroting die nu aan de gang is, door de associatievorming en fusies ten gevolge van de integratie, stelt grote uitdagingen aan studentenparticipatie. De informatiedoorstroming tussen verschillende niveaus loopt stroef. Aan Artevelde zien ze het voordeel van meer stuvers als lid van AV, die je kan inzetten voor verschillende taken. Aan verschillende andere hogescholen stelt zich een probleem door opleidingen op afstand. Ditzelfde probleem bestaat ook bij de associatiestudentenraden. Er wordt nu geprobeerd te werken met video-conferencing om de drempel kleiner te maken. Een onderdeel van de website voorzien voor studentenvertegenwoordigers, waar informatie kan doorgegeven worden tussen de algemene en de departementale studentenraad, onder toezicht van de coach, kan het informatieprobleem mee verhelpen.
- Je moet als stuver ook weten waar je grenzen liggen en je kunnen neerleggen bij de zaken waar kan je niks aan doen.
- De nood aan dossierkennis is in sommige gevallen erg groot. Het opbouwen van deze kennis kan een drempel vormen voor nieuwe stuvers en vormt zeker een moeilijkheid in driejarige opleidingen. VVS probeert bondige vormingen en infoches aan te bieden om de basiskennis over een dossiers snel te kunnen overdragen. In de toekomst kunnen inhoudelijke vormingen voor een bepaalde instelling opengesteld worden voor andere stuvers uit de omgeving.
- Studenten kunnen soms afgerekend worden op hun standpunt op vergaderingen. Het wordt dan erg moeilijk om eerlijk je gedacht te zeggen wanneer je nog beoordeeld moet worden. Je opleiding mag nooit in gevaar komen.
- Een studentenraad moet de nodige ondersteuning krijgen, maar er zijn studentenraden die geen budget krijgen van hun instelling. Een vastgelegd budget op basis van begroting of per vertegenwoordigde student kan hier een uitkomst bieden.
- Studentenparticipatie is redelijk persoonsgebonden: een voorzitter die zijn mond durft open trekken en goed voor een groep spreekt, brengt je studentenraad en de studentenpopulatie veel verder.
- De tijd voor andere bezigheden naast je studie wordt soms krap. Het levert anderszijds ook vaardigheden en ervaringen op die je ergens anders niet opdoet.
- Er moet rekening gehouden worden met de druk van ouders. Als de studie teveel verwaarloosd wordt, kunnen zij druk uitoefenen om studentenparticipatie te laten vallen.

- Het imago van studentenparticipatie is niet heel positief: stuvers worden vaak gezien als studenten die hun studie niet serieus nemen of net met de vingers in de neus erdoor geraken. Het idee van representativiteit gaat dan een beetje verloren.
- Studentenvertegenwoordiging wordt decretaal voor een groot deel overgelaten aan de studenten. Daardoor ziet de instelling niet altijd wanneer het misgaat met een studentenraad.

BETROKKEN PARTIJEN

Wie kan je allemaal aanspreken als er een probleem is met studentenparticipatie? Wie draagt er allemaal verantwoordelijkheid? Wie kan er drempels opwerpen om participatie te dwarsbomen, bewust of onbewust? Hier kan je zoeken naar problemen en oplossingen:

- studenten
- directie
- externen
- sociale voorzieningen
- studentencoaches
- kwaliteitszorgcoördinator (consulteert studentenraad ook)
- regeringscommissaris
- toekomstige studenten (belangrijk!)
- afzetmarkt van onderwijs/werkveld
- stad of gemeente, schepen van jeugd en/of onderwijs

2. INSTELLING

STEMRECHT

Aan de meeste instellingen lijken studenten te zetelen in de raad van bestuur van de instellingen.

- Over personeelszaken wordt meestal de personeel gevolgd, waarbij in wisselwerking ook het personeel de studenten volgt in studentgerelateerde zaken.
- Studenten zetelen ook in verschillende voorbereidende raden, waardoor ze soms het thema al beu zijn wanneer er definitief over beslist moet worden.
- Aan Artesis worden de studenten in de RvB verkozen uit de hele studentenpopulatie. Wanneer er niet genoeg kandidaten zijn, gaat de verkiezing niet door en worden de kandidaten automatisch benoemd. (De departementsraad wordt ook rechtstreeks uit alle departementsstudenten verkozen.)
- Aan Artesis wordt de kiesdrempel van 10% niet gehaald, maar binnen de instelling wordt er geen probleem van gemaakt. (Volgens het decreet is een instelling niet verplicht om de studentenraad toe te laten wanneer minder dan 10% van de totale studentenpopulatie een stem heeft uitgebracht. De studentenraad is dan niet rechtsgeldig. De instelling kan beslissen met deze drempel geen rekening te houden of een lagere drempel in te stellen.)

- Door het informele beslissingscircuit kan er soms meer gewogen worden op het beleid door medezeggenschap dan door medebestuur. Wanneer er een advies wordt uitgebracht in een medezeggenschapsstructuur is het bestuur meer verplicht zijn beslissing te motiveren tegenover de studentenraad. Daar tegenover kan je als student bij medebestuur afgerekend worden op je afwezigheid wanneer je niet aanwezig bent op de bestuursvergadering.

De keuze voor medezeggenschap of medebestuur hangt ook af van de ontwikkelingsfase van de studentenraad. Je moet sterk staan als studentenraad om effectief mee te besturen. Als je nog niet helemaal op poten staat, kan je meer bereiken via medezeggenschap, omdat het adviesrecht niet zomaar genegeerd kan worden. Er wordt dan ook minder expertise en tijdsinvestering van de studenten verwacht.

PARTICIPATIECULTUUR

Over het algemeen is iedereen wel tevreden over de mogelijkheden die de instelling biedt voor participatie. Studenten kunnen zetelen in verschillende raden en wegen op de beslissingen. In sommige instellingen wordt veel geïnvesteerd in participatie, zoals een voltijdse coach, initiatief vanuit opleidingscommissies, specifieke vraag of er studenten aanwezig kunnen zijn, ... Bij Katho maken ze zich wel zorgen over de participatie doorheen alle schaalvergroting. Met associaties en fusies drijft participatie steeds verder af van studenten.

Over het engagement van de studenten is minder tevredenheid. De brede studentenpopulatie is niet betrokken bij participatie. Vaak gaan de verkiezingen niet door bij gebrek aan genoeg of te veel kandidaten voor de mandaten die gevuld moeten worden. Een tekort aan studentenvertegenwoordigers wordt bijna overal ervaren.

Bij de eerstejaars wordt een groot probleem vastgesteld. Ze zijn niet te motiveren voor een mandaat en bij Artesis Hogeschool kunnen ze voor sommige posities zelfs niet verkozen worden. Bij KHLeuven worden de verkiezingen op het einde van het academiejaar georganiseerd, maar worden eerstejaars wel uitgenodigd om naar de studentenraad te komen.

Bij KHLeuven zijn er wel genoeg stuvers te vinden, maar is de kwaliteit van de participatie niet altijd goed. Veel mandaten worden noodgedwongen ingevuld met mensen die eigenlijk niet capabel zijn of zich onprofessioneel gedragen. Dit is het resultaat van studenten die alleen uit onvrede naar de studentenraad komen.

Aan de UGent is participatie niet meer de verantwoordelijkheid van de instelling, maar van een goed draaiende studentenraad. Dit bevestigt de veronderstelling dat universiteiten met een langer looppad meer kwaliteitsvolle stuvers kunnen aantrekken/ontwikkelen.

Bij de KHLeuven zijn er goede ervaringen met stuvers die alleen op het overkoepelend niveau werken en niet meer in de departementsraad zetelen. Zij kunnen dat op een abstracter niveau over andere dossiers nadenken zonder departements'agenda'. Er moet wel terugkoppeling zijn, bijvoorbeeld door de verschillende departementsvoorzitters met de overkoepelende voorzitter samen te zetten. Ze kunnen kennis uitwisselen of hun aanpak op elkaar afstemmen.

Ook bij UGent worden stuvers in de overkoepelende raad geacht hun departementale belangen achter te laten en de studenten van de hele instellingen te vertegenwoordigen.

In Artevelde moet de voorzitter onpartijdig zijn. Hij laat zijn departement los. Uit elk departement mogen twee vertegenwoordigers komen, dus uit het departement van de voorzitter komen nog twee extra vertegenwoordigers.

In Artesis hebben studenten in de raad van bestuur van de instelling een dubbele pet op: instelling én departement. Voorlopig heeft dit nog geen problemen opgeleverd, maar het zou lastig kunnen zijn bij de verdeling van financiën over departementen. Het is wel de bedoeling dat studenten in de rvb aan hetzelfde touw trekken.

Aan de KHLeuven kan je wel een functie in de opleidingscommissie en in de academische raad tegelijk zitten, maar je moet dan kijken vanuit het perspectief van de vergadering waar je zit. De dossiers liggen meestal ook ver uit elkaar.

3. VRIJWILLIGERSBELEID

WERVING EN MOTIVATIE

Door nieuwe studenten te werven en hen te bereiken, krijg je nieuwe invalshoeken in je studentenraad. Je brengt standpunten binnen die oude stuvers niet meer zien.

De opleidingscommissie wordt gezien als het ideale instapniveau: de thema's staan dicht bij de studenten, je kan hen persoonlijk motiveren, ... Participatie op hogere niveaus staat verder af en het resultaat is vaak niet direct zichtbaar (of zelfs niet klaar tijdens de studie van de stuver).

Stuvers op hogere niveaus zijn vaak betrokken bij beslissingen die niet meer gelden voor hun eigen studie, maar voor toekomstige studenten. Je krijgt dan eerder mensen die uit engagement vertegenwoordigen, niet uit eigenbelang.

Wanneer er in de klassen geen vertegenwoordigers gevonden worden, blijken broodjes en pizza's goede argumenten om toch vrijwilligers te vinden.

Er moet vermeden worden dat studentenraden elk jaar uit het niets moeten beginnen. Er is nu soms geen duidelijkheid over welke raden er allemaal bestaan. Een oplossing hiervoor kan gevonden worden in een draaiboek voor studentenparticipatie (zoals wordt aangeraden aan de KHLeuven). Een studentenvertegenwoordiger kan doorheen zijn mandaat alle vragen opschrijven die hij zich stelt, nog voor ze gesteld worden. Als aan het einde van een jaar deze vragen beantwoord zijn, is er een draaiboek samengesteld. Bij Artevelde en VVS is er een soort bijbel waar alle belangrijke en relevante informatie in opgelijst wordt.

Naast een participatiedraaiboek is een stand op de infodag voor eerstejaars geen overbodige luxe. De studentenraad kan op die manier aan bekendheid winnen onder beginnende studenten.

Om nieuwe studentenvertegenwoordigers in te werken, is het nuttig om een aantal inhoudelijke vormingen te voorzien, eventueel vanuit VVS. Zo kan er sneller dossierkennis opgebouwd worden, en zijn stuvers niet weg tegen te tijd dat ze voldoende ingewerkt zijn. Dit kan een gedeeltelijke oplossingen bieden voor het groeitraject van stuvers in de driejarige opleidingen.

Studenten moeten ook tijdens hun engagement begeleid worden. Je kan heel geëngageerd en enthousiast beginnen, maar wanneer je gaandeweg ontdekt dat de resultaten klein zijn en het toch zwaar is om te combineren met een studie, is de motivatie ver te zoeken. Het is belangrijk om tijdig aan de voorzitter aan te geven dat het engagement te groot wordt, zodat er naar oplossingen kan gezocht worden. In Artevelde wordt ook geprobeerd om tijdens de examenperiodes alle activiteiten van de studentenraad stil te leggen.

Studenten ervaren ook vaak de verantwoordelijkheid tegenover anderen hard op hun schouders wegen. Daarom moeten ze aan het begin van hun engagement goed ingelicht worden over de verwachtingen en de verplichtingen die ze op zich nemen. Als coach kan je samen hen nagaan of het wel een werkbare combinatie is, vanaf dan is het hun eigen keuze.

Bij Howest wordt de homepage van het studentenportaal half voorzien voor de studentenraad: hier wordt live getwitterd tijdens de vergaderingen, kan een referendum gehouden worden, nieuwe berichten en belangrijke besluiten worden hier geplaatst. De studentenraad is op die manier niet te negeren.

Andere studenten zien wat er leeft, de studentenraad wordt bekender. Er moet wel op gelet worden dat er geen onzin op komt om de pagina levend te houden.

Aan de KHLeuven gaan ze herbekijken in welke raden en organen ze willen zetelen om optimaal invloed te hebben zonder in alle vergaderingen te zitten. Je leert door veel vergaderingen wel vergadercompetenties, maar je ziet soms het nut niet meer.

Bij WenK wordt de werving van nieuwe stuvers overgelaten aan de studenten zelf. De coach zorgt voor de officiële communicatie (nieuwsbrief, e-mail), maar studenten maken vooral zelf mond-aan-mondreclame.

Aan Artesis moet de voorzitter voor zijn/haar eigen opvolging zorgen. De stuvers moeten vooral warm gemaakt worden om zelf naar nieuwe studenten te zoeken.

Er moet een expliciet onthaal zijn van de eerstejaars waar de studentenraad zichtbaar is. Er kan ook informatie van de studentenraad in de onthaalbrochure komen. De coach kan hier een aanzet geven en praktische dingen vastleggen, maar de organisatie moet vanuit de studenten zelf komen. Zo is een ronselnamiddag met gratis broodjes, in festivalsfeer een goede starter.

Uitgangspunt: Als je zichtbaar genoeg bent als studentenraad, wie je bent, wat je doen, dan groeit de populariteit vanzelf.

Samenwerking tussen de studentenraad en andere diensten kan de werking bevorderen. Door een kennismaking met alle diensten aan de hogeschool weten studenten beter bij wie ze terecht kunnen. Studenten kunnen bijvoorbeeld meewerken aan de kwaliteitszorg. De diensten weten dan ook wie ze bij de studentenraad kunnen aanspreken. De coach moet vermijden dat de studentenraad wordt 'ingeschakeld' door andere diensten.

De meeste vergaderingen zijn overdag. Er komen dan soms klachten dat studenten er niet zijn, maar een statuut mag geen verplichtingen creëren om lessen te missen. De coach kan dan tussenkomen: uitleggen waarom een student afwezig is, eventueel een vervanger sturen. De opleiding blijft tenslotte prioritair.

KHLeuven gaat volgend jaar met de stuvers en geïnteresseerden langs alle departementen. Zo kan iedereen zich een beeld vormen van de verschillen en de noden op elk departement.

In Howest en KHLeuven werd de zitpenning voor alle mandaten afgeschaft en toegevoegd aan het budget van de studentenraad. Er zijn daarover voornamelijk positieve reacties. De gelijkheid binnen de studentenraad wordt hierdoor bevorderd.

Het moeilijkste is communicatie tussen verschillende niveaus van participatie. Bij afwezigheid gaat veel informatie verloren en dat demotiveert.

Aan de KHLeuven gaan ze volgend jaar weken voorbehouden voor vergaderingen (zonder noodzakelijk een vergadering te laten doorgaan, afwisselend OSR en DSR), zodat studenten per definitie aanwezig kunnen zijn en kunnen terugkoppelen tussen verschillende niveaus.

Bij WenK wordt op het einde van elke vergadering een actie- en besluitenlijst opgesteld en een taakverdeling gemaakt over wie welk punt zal opvolgen. Tegen de volgende vergadering moet dit dan in orde zijn. Je ziet dingen zo snel evolueren.

In Howest staat deze actielijst publiek op intranet zodat ook externe mensen (diensten etc) aangemoedigd worden hun to do's in te vullen. De drang om een probleem op te lossen moet zo groot mogelijk gemaakt worden. Naar studenten toe is het altijd positief om te tonen dat dingen aangepakt worden, dat is motiverend. Ze zien dan zelf hoe communicatie naar anderen toe de zaken kan versnellen (soms met wat aansporing van de coach).

EVALUATIE EN BEDANKEN

Aan de KHLeuven staan er 3 studiepunten op studentenparticipatie, als een keuzevak (niet verplicht op te nemen). Drie keer per jaar is er dan een gesprek (intake, opvolging, evaluatie). Dit geldt enkel voor studenten in departementale of de overkoepelende studentenraad. In elk departement is er iemand onafhankelijk die dit beoordeelt.

In KHKempen en bij WenK is dit voorstel afgewezen, omdat er dan weer een portfolio, extra werkjes en dergelijke zouden bij komen.

Bij WenK werken ze nu met een 'student dean' die per half jaar de studentenraad trekt (en wordt verkozen uit de studentenraad). Voor deze student telt studentenparticipatie voor 5 studiepunten in dit semester. Er wordt een stevig engagement in ruil verwacht, maar ze hebben dan wel een vast moment waarop dingen kunnen afgewerkt worden. De student dean maakt aan het einde van het semester een overzicht van werkpunten voor de studentenraad, om een bepaalde continuïteit te creëren.

Aan de KHLeuven krijgt de voorzitter de mogelijkheid om 4/5de stage te lopen, zodat er een dag vrijkomt voor de studentenraad.

Bij Plantijn komen er drie studiepunten bovenop het standaardprogramma zodat er geen onderdelen wegvallen.

In verschillende studentenraden wordt er op het einde van het jaar een bedankingsetentje of barbecue gehouden om stuvers te belonen voor hun engagement. Op sommige plaatsen wordt dit ook aangewend als gelegenheid om de alumni, directie, andere diensten uit te nodigen en kennis te maken/ af te sluiten.

Expliciet evalueren van stuvers gebeurt bijna nergens, tenzij in het kader van een opleidingsonderdeel. De coach kan wel specifiek letten op aandachtspunten van de voorzitter of een andere stuver, maar eerder op vraag van de stuver dan structureel.

VERTEGENWOORDIGING VAN DOELGROEPEN

Afstandsstudenten en werkstudenten worden moeilijk betrokken bij studentenparticipatie. Aan de UGent hebben studenten met een examencontract zelfs geen stemrecht bij de studentenverkiezingen.

KHLeuven probeert nu ook Erasmussers te betrekken. Door contact te maken bij hun aankomst, samen iets te gaan eten en na hun Erasmusperiode na te vragen wat er positief of negatief is vergeleken met hun eigen instelling, wordt er een heel andere insteek bereikt.

Voor andere ideeën om deze studenten te bereiken, zie '7. Alternatieve participatie'.

VERKIEZINGEN

In verschillende hogescholen (KHLim, Katho, Howest, ...) worden geen verkiezingen georganiseerd voor participatie op de laagste niveaus of zelfs voor de hele studentenraad. Er worden klasverantwoordelijken gevraagd of aangeduid. Deze mensen groeien daarna vaak door tot geëngageerde stuvers.

Er wordt de vraag gesteld of het engagement van gevraagde klasverantwoordelijken niet anders is dan het engagement van verkozen stuvers die campagne gevoerd hebben. Vaak vinden studenten die campagne een drempel om zich kandidaat te stellen. De capaciteiten die je moet hebben voor studentenparticipatie zijn anders en minder streng dan deze voor een goede campagne. Aan verschillende instellingen wordt dan ook geen campagne gevoerd.

Aan Artevelde gaan er uit elke klas twee afgevaardigden naar de opleidingsraad. Uit deze pool worden mensen gekozen voor het departement, de instelling en de externe mandaten. Het nadeel van deze getrapte verkiezingen is dat bepaalde mensen uiteindelijk op alle vergaderingen zitten en overbelast worden. Met een systeem van opvolgers kan dit een beetje verzacht worden.

Bij KHLim worden ook klasverantwoordelijken aangesteld, bij handopsteking in het begin van het jaar. Op die manier wordt de energie die anders naar verkiezingen en campagnevoeren gaat, vrijgehouden voor de vertegenwoordiging zelf.

Aan de UGent is er een elektronisch stemsysteem, los van de bestaande platformen van de instellingen. Studenten krijgen een code thuisgestuurd. Door de complexiteit hiervan stemmen veel studenten niet. Veel studenten worden hier afgeschrikt door de angst voor een financiële investering tijdens de campagne.

Aan de KHLeuven worden de verkiezingen elektronisch georganiseerd. Tot voor kort werden studenten gestalkt met mails tot ze gestemd hadden, dan werden ze van de mailinglijst verwijderd. Dit had wel zijn effect, maar een goede spamfilter in het huidige systeem maakt dit onmogelijk.

Stemmen op papier wordt in veel gevallen toch als succesvoller ervaren. Je kan mensen aanspreken in de gangen of tijdens lessen.

In Xios zorgde de overgang van papieren naar digitale verkiezingen voor een enorme terugval in het percentage van de studenten dat een stem uitbracht.

In de KHLeuven wordt iedereen toegelaten tot de studentenraad vanaf één stem. Degenen met de meeste stemmen krijgen dan stemrecht, maar dit heeft in de praktijk weinig waarde. Zo lijdt niemand gezichtsverlies en wordt een drempel voor kandidatuur weggenomen. De studentenraadvergaderingen staan doorheen het jaar ook open voor alle geïnteresseerden, die dan geen stemrecht hebben.

In verschillende studentenraden (Howest, KHLeuven, KHLim, ...) worden kandidaten ook nog toegelaten wanneer het aantal beschikbare plaatsen al volzet is. Er wordt dan gewerkt met leden en toetredende leden of opvolgers, waarbij enkel de leden stemrecht hebben. In de praktijk zorgt dit voor een grotere ploeg met meer capaciteiten, terwijl het stemrecht geen echte barrière opwerpt.

Meestal worden de mandaten binnen een studentenraad onder de verkozen leden verdeeld op interesse. Wanneer de hoeveelheid stemmen wordt meegedeeld (zoals aan de UGent) loop je het risico dat er een oorlog om postjes uitbreekt.

In de meeste instellingen wordt de studentenraad (en de afvaardiging naar de rvb van de instellingen) samengesteld in verhouding tot het aantal studenten of met een vast aantal vertegenwoordigers per departement. Door de kleinere schaal waarbinnen gestemd moet worden, is het wel makkelijker om gekend te zijn of campagne te voeren.

In sommige instellingen mag er geen campagne gevoerd worden, in andere instellingen wel, maar onder bepaalde voorwaarden. Vooral aan de universiteiten worden er opvallende (en vaak dure) campagnes opgezet.

Op verschillende plaatsen gaat de verkiezing niet door wanneer er te weinig kandidaten zijn. Ook bij het vertrekken van de klasverantwoordelijken is een verkiezingsprocedure niet nodig. Het is aan de instellingen en de studentenraad om hierover te beslissen. De procedures worden vaak als te omslachtig of te formeel ervaren.

Zowel in de KHLeuven als bij Artesis (en verschillende andere instellingen) wordt er geen rekening gehouden met het opkomstpercentage van de verkiezingen. De studentenraad verliest dus niet zijn rechtsgeldigheid als er minder dan 10% gehaald wordt.

Aan Howest worden de verkiezingen in het midden van het academiejaar georganiseerd. Op die manier wordt de instap voor eerstejaars mogelijk gemaakt. Ook de zichtbaarheid van de studentenraad kan beter bereikt worden in maart. De studentenraad staat hier naast de opleidingscommissies; zij opereren los van elkaar.

4. DE STUDENTENRAAD

INTERNE ORGANISATIE

Door de associaties en nu de integratie zijn er verschillende problemen met afstanden die stuvors moeten afleggen. Artesis hoopt hier met een lokaal voor de studentenraad een oplossing voor te vinden, hoewel dan wel telkens dezelfde studenten zich moeten verplaatsen. STAL experimenteert met videoconferencing om studenten van verre campussen te betrekken.

Aan de KHLeuven wordt de agenda van vergaderingen op voorhand verspreid via sociale media om geïnteresseerde studenten aan te trekken. De studenten die komen zijn dan ook beter voorbereid op de onderwerpen.

De vergaderkalender kan aan het begin van het jaar verspreid worden, zoals nu op verschillende plaatsen al gebeurt. Stuvors en mandatarissen kunnen dan hun agenda hier naar aanpassen. Er wordt ook voorgesteld om een lesluw moment in te lassen, maar dit is voor studenten in de hogescholen niet altijd een haalbare kaart. Aan de KHLeuven wordt veel met Doodle gewerkt.

In Howest wordt de studentenraad, door de geschiedenis, soms gezien door docenten als studentenvakbond. Dit werkt de flexibiliteit van docenten wel eens tegen. In Artesis willen sommige eerstejaars wel eens tegen de schenen schoppen, maar dit wordt dan getemperd door een goede voorzitter. De bedoeling is tenslotte om samen te werken met de instelling, niet ertegen.

Aan de KHLim wordt een studentenoverleg ingericht, per richting en per jaar, over de inhoud van het onderwijs. Dit is een parallelcircuit aan de studentenraad, maar het voordeel van de studentenraad is dat verschillende jaren ook van elkaar kunnen leren.

Aan KHL spreken ze op vergaderingen die nog niet in de zomer vastgelegd werden meteen een datum af voor de volgende vergadering. Als je een Doodle opstelt kan je best ook weinig mogelijkheden geven. Bij twee mogelijkheden doen mensen meer moeite om er toch één van de twee te kunnen zijn.

Aan de KHL wordt het lesrooster automatisch ingevuld als studenten de Google Calendar gebruiken. Dit kan gelinkt worden aan Doodle-account.

Bij Artesis is dit geen optie, gezien hun lesroosters op zich al een chaos zijn.

Aan de KHLeuven tonen de studenten in de studentenraad een grote gelatenheid. Het lijkt impliciet verplicht om binnen de studentenraad harmonieus samen te werken, terwijl een beetje frictie net tot interessantere discussies leidt. Wanneer studenten voldoende dossierkennis hebben, moet er een verhitte discussie mogelijk zijn. Hoe kan dit vuurtje opgestookt worden?

Het probleem met vrijwilligers is dat je altijd dankbaar moet zijn, ook als het maar half werk is. Altijd half werk krijgen is niet leuk.

BUDGET

Bij verschillende studentenraden is er geen vast budget voor de studentenraad. Bij Artesis, aan de Howest en in de KHK wordt het geld eerder ad hoc toegekend wanneer er de vraag uit de studentenraad komt, voor projecten of als

onkostenvergoeding. Aan Artesis komt daar nog de investering in een voltijdse coach bij, net als aan de KHLeuven. Bij andere studentenraden wordt er een begroting ingediend en krijgen ze daarmee een budget, zoals sinds kort bij de Howest werd ingevoerd. De ideeën kunnen dan vrijer vorm krijgen, initiatief wordt gestimuleerd en je wordt als stuver ook serieus genomen.

Zonder vast budget blijft het echter moeilijk om grotere plannen op te zetten. Kosteloze projecten moeten erg klein zijn, waardoor de studentenraad weinig bewegingsvrijheid heeft.

Aan de KHLim is er geen budget voor de studentenraad voorzien terwijl zij wel de nood hieraan voelen. Aan de UHasselt krijgen ze twee euro per student, zij hebben nu een kwart daarvan gevraagd. Het proces liep vast en de studenten hebben een brief naar de directeur gestuurd, waarna het snel in orde was. Toch laat de praktische uitwerking nog op zich wachten.

De vraag wordt aan VVS gesteld of er geen vastgesteld bedrag per vertegenwoordigde student kan komen en of de ondersteuning door een coach of administratief personeel kan verplicht worden.

FACILITEITEN

STUDIEPUNTEN EN/OFF DIPLOMASUPPLEMENT

Studentenvertegenwoordiging kan vertaald worden in studiepunten, binnen of buiten het standaardprogramma. Voor zeer geëngageerde studenten die veel energie investeren in hun vertegenwoordiging kan dit een waardering betekenen en hun ervaringen en competenties worden dan erkend.

Anderzijds is er natuurlijk de vereiste om te slagen voor een meetbaar opleidingsonderdeel. Vaak moeten er dus portfolio's en dergelijke samengesteld worden. Bij een onvoldoende raakt de student door zijn vrijwillig engagement leerkrediet kwijt en dat is ook niet de bedoeling.

Aan de KHLim kunnen studenten zich inschrijven voor een keuzemodule, maar als het engagement na verloop van tijd niet meer te combineren is met de studie, is de student wel leerkrediet kwijt.

Een diplomasupplement wordt toegevoegd aan het diploma wanneer de vertegenwoordiging voor studiepunten telt, maar kan ook los daarvan toegekend worden. Het blijft lastig om hier een lijn te trekken in engagement. Dit attest zou uniform moeten zijn voor mensen die voldoen aan bepaalde normen die door de studentenraad zijn vastgelegd. Bepaalde competenties worden dan officieel als erkend bepaald. Dit diplomasupplement zou wel nog meer erkend moeten worden op de arbeidsmarkt.

JOB

Een andere mogelijkheid is om studentenvertegenwoordigers een contract te geven. Er wordt steeds meer van hen verwacht en een contract geeft dan een praktische erkenning. Het grote risico is hier natuurlijk dat studenten zich kandideren met de foute motivatie.

In Nederland zijn stuvors op instellings- en nationaal niveau een jaar vrijgesteld: zij krijgen een leefloon, lopen geen langstudeerboetes op en moeten niet verplicht een studie opnemen. Er wordt nog steeds een groot engagement verwacht, dus de aangenomen stuvors zijn wel erg gemotiveerd. Op deze manier kunnen zij veel dossierkennis opbouwen.

Dit systeem is erg activiteitsverhogend, maar niet haalbaar op de Vlaamse kaart. Er kunnen ook vragen gesteld worden bij de representativiteit, hoewel ze uit de achterban verkozen worden.

LOCATIE

De algemene studentenraad van Artesis krijgt een eigen locatie met een grote vergaderzaal en een eigen keukentje.

De studentenraad van de KHLim heeft een eigen ruimte in een andere gebouw, maar die is niet geschikt om te vergaderen. Er wordt meestal in de school vergaderd.

Aan de KHKempen hebben de studenten een eigen lokaal geweigerd. Ze zagen hier te veel onderhoud in, terwijl leslokalen voldoende zijn om te vergaderen.

Op Howest zijn er zeer verspreide campussen, waardoor een lokaal geen oplossing is.

Een locatie kan voordelen hebben, zoals de herkenbaarheid van de studentenraad en een fysiek archief. Toch zijn het dan vaak dezelfde studenten die zich moeten verplaatsen. De studentencoach kan eventueel ook bereikbaar zijn via andere kanalen en tijdens een spreekuur; en veel van de communicatie verloopt via sociale media.

STATUUT

Vanaf 2012-2013 wordt aan de KHKempen een statuut voorzien voor stuvers, vergelijkbaar met dat van topsporters of kunstenaars. Er zijn dan een aantal vaste faciliteiten die worden toegekend, wanneer studenten zetelen in de academische raad. Ze worden op bepaalde momenten vrijgesteld van stage of les. Volgens het decreet kan dit al, maar de toevoeging aan het OER vormt ook een stok achter de deur tegenover docenten.

Soms is het praktisch niet haalbaar om bvb een theorieles opnieuw te geven, maar er moet dan een alternatieve opdracht voorzien worden.

Het blijft belangrijk om na te denken in welke raden studenten echt inspraak hebben en waar ze enkel voor de vorm zitten. Zo kan een studentenraad efficiënt ingevuld worden en raakt niet iedereen overbelast.

Er kan een afbakening van verantwoordelijkheden en bevoegdheden worden vastgelegd, een soort van rechten en plichten voor studentenvertegenwoordigers. Een functieprofiel kan meer duidelijkheid brengen.

IMMUNITEIT

Aan de Howest staat er wel iets over een bepaalde onschendbaarheid in het OER. Ze mogen niet afgerekend worden op hun vertegenwoordiging.

Anderzijds worden studenten soms afgerekend op hun bezoek aan de ombudsdienst.

Zelfs wanneer hierover een bepaling in het OER staat, blijft het een erg subjectieve aangelegenheid. Het is aan de coach om hier toezicht over te houden.

Aan de KHLim wordt aangesproken dat niemand bij naam in het verslag voorkomt. Het departementshoofd moet persoonlijke zaken discreet verder afhandelen.

ANDERE ERKENNING

- Er kan een erkenning worden uitgereikt in de vorm van een referentie of aanbevelingsbrief van de decaan.
- In Howest voelen de studentenvertegenwoordigers zich nu al meer serieus genomen door de betrokkenheid en inzet van de kwaliteitscoördinator/studentencoach. Een betrokkene van de instelling maakt studenten sterker in hun beslissingen.

- Ook informele erkenning kan veel betekenen voor stuvers: een BBQ aan het einde van het jaar (KHK), een gezamenlijke activiteit of aansluiten bij de chique slotactiviteit van de instelling (KHLim), de directeur die mee iets gaat eten (Artesis), ...

INFORMATIEBEHEER EN CONTINUITEIT

Aan Artesis is er niet echt een manier om nieuwe studentenvertegenwoordigers in te werken, behalve een inleiding door de oude stuvers en een uitnodiging op de laatste algemene studentenraad van het jaar. Ook een archief waarin alles systematisch wordt bijgehouden is er niet. De studentencoach heeft hier geen toegang tot de documenten van de rvb, terwijl de stuvers deze berg documentatie wel krijgen.

Bij de KHLeuven is alle informatie beschikbaar op papier en digitaal, waarbij alleen de laatste versie van een document bewaard wordt. Er kruipt veel tijd in om dit allemaal correct bij te houden. De coach heeft hier wel toegang tot alle documenten waar de directeur bij kan, maar dit is vooral een overdaad van informatie. Je kan hier ook op afgerekend worden, want 'je hebt toch toegang tot alle documenten'.

Er wordt hier ook een verklarende woordenlijst met alle begrippen en afkortingen die vanzelfsprekend lijken, maar voor nieuwe stuvers vreemd in de oren klinken. Er staat ook telkens een website bij waar ze meer informatie kunnen vinden.

Bij WenK is er wel een map, maar nieuwe stuvers worden niet echt ingewerkt. De documentatie is wel beschikbaar, dus ze kunnen altijd zelf op zoek gaan. Ook hier worden ze uitgenodigd op de laatste studentenraad van het jaar.

Bij VVS wordt dit jaar geprobeerd om de nieuw verkozen raad van bestuur te laten meelopen met de huidige bestuursleden om hen te laten inwerken. De vorige bestuursleden worden ook geacht om beschikbaar te zijn voor de volgende, maar dit loopt in de praktijk dikwijls niet zo vlot.

Aan de KHLeuven worden studenten met een zeer negatief leerkrediet toch nog aangenomen, als een van de weinige hogescholen. Dit leerkrediet en zijn gevolgen zijn echter vrij onbekend bij studenten. De coach probeert daarom voor dit soort dossiers een korte versie te maken van maximum 5 blz om de inhoud toch over te brengen aan studenten. Discussies op vergaderingen zijn hierdoor beter onderbouwd, studenten zijn beter op de hoogte, maar de infobundel moet ook up-to-date gehouden worden.

KHL: Op Google Docs worden vergaderingen en thema's aan elkaar gekoppeld om een mandataris naar de vergadering te sturen. De mandataris moet dan terugkoppelen en niet altijd dezelfde persoon gaat naar dezelfde vergadering. De terugkoppeling moet altijd op dropbox komen. In de toekomst kan er dan in het dropbox-archief gezocht worden naar vroegere informatie. Dropbox is voor iedereen toegankelijk van overal.

GSR: Hier hebben ze een agendapunt op elke ASR waarin alle verschillende raden overlopen worden. Elke mandataris koppelt dan terug over zijn vergaderingen. W&K heeft ook zo'n rondje mandaten overlopen. Vaak worden telkens dezelfde dingen besproken op zo'n vergadering en dat moet niet altijd terug op de ASR komen.

Artesis verzamelt de terugkoppeling van vergaderingen op blackboard, maar dit zorgt vaak voor ontmoedigend lang zoeken.

Je moet vermijden dat stuvers hun mening gaan verkondigen zonder onderbouwing. Teruggaan in een archief om sterke standpunten op te zoeken is dan geen overbodige luxe. Aan de KHL wordt een topiclijst opgesteld in Google Docs. Studenten worden geprikkeld om een onderwerp op te nemen en het onderwerp wordt doorstreept als het afgehandeld is. Er wordt ook in het geel aangeduid wat er op de ASR besproken moet worden, waaruit de voorzitter dan een agenda kan opstellen.

Artesis heeft nu contact met de eigen ICTopleidingen. Zij zouden als project zelf een platform ontwikkelen voor de studentenraad waarop alle algemene informatie beschikbaar is voor alle studenten en waar ook een interactief deel op komt voor studentenvertegenwoordigers.

Bij W&K wordt gevreesd dat verschillende versie van een document op verschillende plaatsen tot verwarring zal leiden. Ook de noodzaak om verschillende platformen te raadplegen stuit op weerstand.

Verslagen van externen moeten hoe dan ook niet bijgehouden worden, die vind je in een ander archief.

De bijlage in mails wordt niet vaak geopend, laat staan gelezen. Belangrijke informatie moet rechtstreeks in de mail gepost worden (KHL). Het volledige verslag kan dan nog altijd in de bijlage, maar er wordt meer getriggerd.

5. COACH

Als coach is het een moeilijk evenwicht tussen antwoorden op vragen of oplossingen aanbieden. Moet je dingen voorzien voor iedereen en daardoor misschien noden creëren? Of moet je enkel inspelen op de noden die er zijn?

Individuele mandatarissen werken een beetje op hun eilandjes en er wordt niet echt een groeps sfeer gecreëerd. Alle administratie of de opbouw van een archief is echter wel gericht op die groep. De coach aan de KHLeuven neemt daarin dan een hoop secretaressewerk op.

Sommige coaches wijzen aan bij wie er geld kan gevraagd worden, anderen vragen het zelf om de studentenraad niet als 'geldvragers' te laten zien. De energie kan dan meer in de organisatie van de dag gaan, en niet verspild aan de zoektocht naar geld.

Aan de KHLeuven probeert de coach zo weinig mogelijk in te grijpen of zelf ideeën te lanceren. Het is wel de taak van de coach om een idee van de studenten zelf warm te houden. Als het misloopt, hebben ze er waarschijnlijk veel uit geleerd. Dat maakt deel uit van het leertraject van stuvers.

Bij Howest zijn de eisen of verwachtingen aan stuvers nu al te hoog, dus wordt er vrij veel opgenomen door de coach zelf. De bedoeling is dat dit op termijn toch evolueert naar meer initiatief bij de studenten.

Bij WenK werd vanuit het beleid gekozen voor studentenparticipatie en werd alles daarom hard gestuurd. Nu staat er een geëngageerde ploeg waardoor alles wat los komt. Dan moet je het als coach kunnen loslaten.

De studentenraad is eerder een leerproces dan een hyperprofessionele organisatie, dus het mag fout lopen. Als coach kan je hen er op wijzen, maar ze moeten het zelf redden. Je moet als coach hun ideeën steunen, zelfs als er wantrouwen is.

Als je een bepaald 'niveau' voor ogen houdt voor de studentenraad, bekijk je het extern. Er moet binnen de studentenraad gekeken worden wat de noden zijn, wat de mogelijkheden zijn, zodat alles haalbaar blijft met een grote impact.

De coach moet zichtbaar zijn, makkelijk te vinden en genoeg tijd maken om te luisteren naar de studenten. Je bent vaak een klankbord voor de voorzitter of erg geëngageerde stuvers.

Als coach kan je mee zoeken naar oplossingen voor stuvers die minder goed in het 'kader' passen. Aan de KHLeuven schrijft een stille stuver elke week na de vergadering een 'column' over de discussies, om haar mening naast de vergadering toch te delen. Je moet als coach dus kijken per student wat voor hen een op maat manier is van participatie.

Een studentencoach moet voor een deel zijn eigen werk maken. Een fulltime coach kan met een stuver samenzitten en dingen doorspreken voor een vergadering. Eigenlijk is dit pakket moeilijk te combineren met een ander pakket. Met een voltijdse coach is er een duidelijk aanspreekpunt voor alle studentenvertegenwoordigers, iemand die met weinig drempels de studentenparticipatie kan ondersteunen.

Aan de KHLeuven wordt de studentencoach aangesteld voor 2 jaar, met een evaluatie door de studenten na 1 jaar. Dit creëert een bepaalde drive voorwaarts om dingen sneller te laten stromen. Deze coach wordt half betaald door de stuvo, half door de instelling.

Aan Artesis heeft de coach een contract voor onbepaalde duur. Je moet dan wel opletten om niet te dicht aan te leunen bij de instelling, maar aan de kant van de studentenraad te blijven staan.

Een coach kan ervoor zorgen dat er meer continuïteit is binnen de studentenparticipatie, maar mag daarmee niet de bestaande structuur hardnekkig in stand houden.

Als voltijdse coach heb je de kans meer in te zetten op het leerproces dat stuver doorlopen in de studentenraad. Het initiatief kan uit de studenten zelf komen en ondersteund door de coach.

Als coach kan je een aantal dingen faciliteren, zoals uit een verslag filteren wat relevant is voor de studenten. De drempel wordt zo verlaagd om actiever in te spelen op relevante zaken, omdat ze niet verdrongen worden door irrelevante informatie.

De coach wil aan de KHK een adviserende rol hebben, maar ook af en toe mensen wakker schudden, zowel het beleid als de studenten. De coach moet zo veel mogelijk op maat werken van de studentenraad die hij ondersteunt, om de kracht van studentenparticipatie tot zijn recht te laten komen.

Door schaalvergroting gaat een deel van de inspanningen voor studentenparticipatie verloren. Voor de studenten is het ideaal wanneer er per campus een duidelijk aanspreekpunt is voor studentenparticipatie.

Een coach moet discreet zijn in alle richtingen, zowel van studenten naar de instelling toe, als andersom.

Als coach heb je voldoende relativiseringsvermogen nodig: als het slecht loopt, lijkt het alsof je meer had kunnen doen; als het goed loopt, is het werk van de studenten. Als je jezelf meer als procesbegeleider ziet, kan je dat beter relativëren.

6. PROBLEMEN, OVERAL

PROFESSIELE BACHELORS

Aan bijna alle hogescholen stelt zich het probleem dat stuvers pas ingewerkt raken tegen de tijd dat ze afstuderen. Vaak gaan de goed ingewerkte stuvers dan naar de universiteitsstudentenraad. Studentenraden van hogescholen lopen hierdoor een inhoudelijke achterstand op tegenover de universiteiten.

Het probleem aan de hogescholen wordt nog versterkt door de voltijdse stages. Stuvers hebben niet altijd de kans om naar vergaderingen te gaan en moeten vooral hun tweede jaar gebruiken voor studentenparticipatie.

In de KHLeuven willen ze mandaten vanaf volgend jaar bekijken onafhankelijk van wie het invult. Ze creëren dan een roterend systeem waarbij verschillende mensen mandaten naar keuze invullen. Er wordt een kader ontwikkeld waardoor de informatie teruggekoppeld wordt naar de studentenraad en intern uitgewisseld tussen meerdere mandatarissen. Voor mandaten in de rvb kan dit niet, maar voor werkgroepen en andere dossiers misschien wel.

Voor stuvers is er op die manier wat meer afwisseling en een kleinere druk om elke vergadering aanwezig te zijn. Dit kan een oplossing zijn voor het gebrek aan participatie door geen continuïteit te betrachten. Geïnteresseerde stuvers in verschillende dossiers kunnen dan eens kijken in verschillende vergaderingen en zitten niet altijd op dezelfde stoel.

INTEGRATIE

Ook participatie na de integratie kwam vaak opnieuw aan bod tijdens de interviews.

Binnen de associatie KU Leuven wordt er veel fusies ingericht tussen verschillende hogescholen, wanneer de academische opleiding ingekanteld zijn bij de universiteit. Ook het groeipad van stuvers in de driejarige opleidingen blijft beperkt. VVS probeert inhoudelijke vormingssessies en fiches te maken, zodat de inwerkperiode kan verkort worden.

De integratie, fusie of overname van studentenraden gaat ook gepaard met een cultuurverschil. Hier is geen recept voor, maar het moet per studentenraad bekeken worden hoe participatie in de nieuwe samenstelling best aangepakt wordt. Studentparticipatie wordt in dit verband door leidinggevendenden niet als prioriteit gezien en er wordt slecht over gecommuniceerd.

Aan de KHKempen staan ze al heel ver met de samenvoeging van studentenraden met Lessius, bijvoorbeeld met het samenvoeging van hun huishoudelijk reglement. Hun studenten zijn nu gevestigd van Geel tot Mechelen en Antwerpen, dus dat brengt wel een extra drempel mee. Er mogen vooral geen kosten ontstaan voor de stuvers door deze afstanden.

7. ALTERNATIEVE PARTICIPATIE

Alternatieve participatie kan fungeren als oplossing voor geen participatie. Zo werd er bij KHLeuven een spreeknamiddag georganiseerd bij de lerarenopleiding. Je hoort dan heel andere geluiden dan binnen de studentenraad. Je kan dit heel laagdrempelig aanpakken, zoals een tafel waar studenten hun gedacht kunnen zeggen.

W&K heeft een kwaliteitscafé georganiseerd vanuit de kwaliteitszorg, in samenwerking met de studentenraad. De grote pijnpunten kunnen dan uit de gesprekken gefilterd worden. Naast studenten waren er ook docenten en administratief personeel aanwezig. Er werd een filmpje gemaakt per onderwerp en dan twintig minuten oplossingsgericht gediscussieerd met een moderator. Achteraf is er een actielijst opgesteld voor de studentenraad met de te behandelen onderwerpen.

Aan de KHL hebben ze alumni en oud-stuvers gecontacteerd om het curriculum te hervormen. Zij staat al in de praktijk en weten dus beter wat ze gemist hebben in hun opleiding. De pijnpunten die zij aangaven werden dan strijdpunten van de studentenraad.

Alternatieve participatie kan getrokken worden door kwaliteitszorg, maar als de studentenraad erbij betrokken is, wordt de drempel vaak lager.

8. AANWEZIGEN

Intervisie 1: Participatie in de instelling, Gent

Renke Bouwen (WENK departement architectuur Sint-Lucas - studentencoach), Davy Buntinx (KHLeuven - studentencoach), Tom Lemahieu (Howest – medewerker kwaliteitszorg), Tinne Nijs (Artesis - medewerker studentenparticipatie), Ward De Ridder (Artesis - lid departementsraad en Raad van Bestuur), Jens Van Parys (Arteveldehogeschool – voorzitter studentenraad), Jorian Wullaert (Erasmus Hogeschool Brussel – ondervoorzitter studentenraad), An-Sofie Alderweireldt (VVS - ondervoorzitter), Jolien Legrand (VVS - stafmedewerker participatie)

Intervisie 2: Faciliteiten voor en statuut van stuvers, Diepenbeek

Sofie Hoste (KHLim - studentenvoorzieningen), Peter Meylaerts (KHLim - studentencoach), Tom Lemahieu (Howest – medewerker kwaliteitszorg), Christa Vandersmissen (KHLim – departement kunsten), Tobias Frenssen (KHLim – departement lerarenopleiding), Danny Weckhuysen (KHKempen – studentencoach), Tinne Nijs (Artesis - medewerker studentenparticipatie), Henk Ophoff (VVS – stagiaire participatie en diversiteit), Jolien Legrand (VVS – stafmedewerker participatie)

Intervisie 3: Informatiebeheer en continuïteit, Antwerpen

Tinne Nijs (Artesis - medewerker studentenparticipatie), Ward De Ridder (Artesis - lid departementsraad en Raad van Bestuur), Renke Bouwen (WENK departement architectuur Sint-Lucas - studentencoach), Davy Buntinx (KHLeuven - studentencoach), An-Sofie Alderweireldt (VVS- ondervoorzitter), Henk Ophoff (VVS – stagiaire participatie en diversiteit), Jolien Legrand (VVS – stafmedewerker participatie)

Intervisie 4: Rol van de coach en vrijwilligersbeleid, Brussel